

NOTĂ ANALITICĂ

Prevederile Bugetului Public Național pentru 2015 în educație

Autor: Victoria Vasilescu

Date generale privind sectorul educației în Republica Moldova

- 3914 instituții de învățământ: din care 150 întreținute direct din BS și restul din bugetele locale
- 618 mii copii, elevi, studenți
- 109,7 mii unități de personal, din care 50735 profesori/ pedagogi
- Salariu mediu pe unitate de personal: 3102.4 lei (și 4550 lei pentru profesori/ pedagogi)
- Cheltuieli totale aprobate 8567 mil. lei, sau 7.2% din PIB

Ce presupune finanțarea domeniului Educației?

Domeniul educației este unul dintre domeniile strategice de dezvoltare pe care urmează a fi pus accentul inclusiv pe parcursul anului curent. Astfel ca acest domeniu va continua în anul 2015 reformele inițiate pentru eficientizarea utilizării resurselor limitate, perspectivele de reforma fiind incluse în strategiile sectoriale pe termen mediu și lung.

În conformitate cu art. 4 din legea privind descentralizarea administrativă în vigoare de competența proprie a autorităților locale aparține:

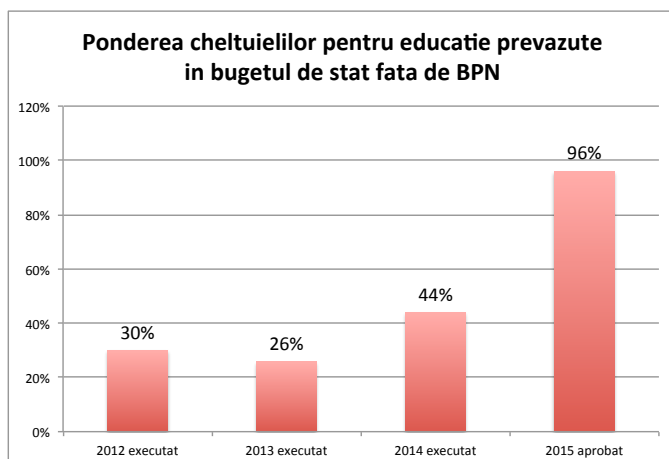
APL de nivelul I: construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare (creșe, grădinițe de copii, școli de artă, de muzică);

APL de nivelul II: întreținerea școlilor primare și școlilor primare-grădinițe, gimnaziilor și liceelor, instituțiilor de învățământ secundar profesional, școlilor-internat și gimnaziilor-internat cu regim special, altor instituții din domeniul învățământului care deservește populația raionului respectiv, precum și activitatea metodică, alte activități din domeniu.

Începând cu 2015 învățământul preșcolar, primar, secundar general, special și complementar (extrașcolar) este finanțat prin transferurile speciale de la Bugetul de Stat (BS) pentru toată țara. În 2015 circa 96% din cheltuielile pentru învățământ vor fi finanțate din BS (Figura 1), acestea crescând cu 4 802,8 mil. lei față de cheltuielile executate în anul

2014. Astfel, din cele 8 567,2 mil. lei prevazute în BPN pentru acoperirea cheltuielilor din domeniul educației, 8 230,6 mil. lei vor fi acoperite din bugetul de stat. Valoarea totală a transferurilor în acest scop ajungând la 5881.2 mil lei, din care 4 394,7 mil lei sunt aferente APL care au trecut la noul mod de finanțare în 2015. Prin urmare, creșterea spectaculoasă a cheltuielilor din BS pentru învățământ se explică în primul rând prin aplicarea în 2015 la nivelul întregii țări a noului mod de finanțare a învățământului.

Figura 1

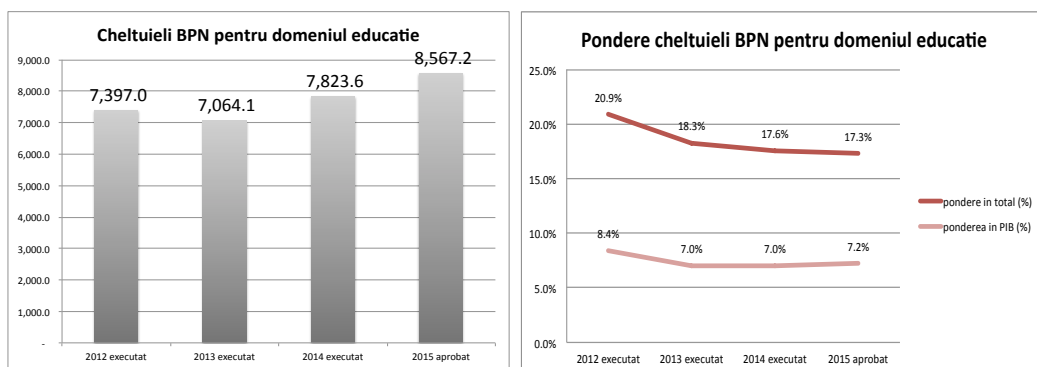

Sursa: Nota informativa la proiectul legii BPN 2015

În același timp din sursele proprii ale bugetelor locale pentru învățământ se vor efectua cheltuieli în marime de circa 337 mil lei. Acestea în principal sunt destinate pentru întreținerea contabilităților centralizate, cabinetelor metodice, serviciilor de deservire administrativă centralizată și serviciilor de asistență psihopedagogică din subordinea direcțiilor de învățământ, precum și alte cheltuieli. Concomitent, APL de nivelul I și II de asemenea pot suplimenta sau complementa resursele alocate prin transferuri în conformitate cu competențele fiecărui nivel. Astfel, din BS se asigură un anumit nivel de cheltuieli, iar fiecare APL de nivelul II și I în funcție de capacitățile de reformare a sectorului și de finanțare are dreptul de a suplimenta finanțarea disponibilă pentru a spori calitatea serviciilor educaționale.

Pentru anul 2015 cheltuielile destinate educației în Bugetul Public Național (BPN) vor spori cu 9,5% față de 2014. Deși cheltuielile bugetului public național în domeniul educației au urmat un trend mai curând ascendent în valoare nominală în ultimii ani, totuși ponderea acestora în total cheltuieli a continuat un trend descendent reducându-se de la 20,9% în 2012 la 17,3% aprobat pentru 2015, în timp ce ponderea acestora în PIB, după o reducere semnificativă în 2013 s-a stabilizat în jur de 7,0% (vezi figura 2).

Figura 2

Sursa: Nota informativa la proiectul legii BPN 2015 si CBTM 2015-2017

Structura cheltuielilor

Ca și in anii precedenți, în aspectul repartizării resurselor financiare pe ramuri, se atestă o pondere semnificativa pentru domeniul social – 65,2% din totalul cheltuielilor publice. Sectoarele din domeniul social și, în mod special, domeniul educatie, vor continua reformele inițiate întru obținerea unei eficiențe mai mari a utilizării resurselor în viitor, perspectivele de reformă fiind incluse în strategiile sectoriale pe termen mediu și lung. Din totalul de cheltuieli, pentru domeniul educatie se vor aloca circa 24%, cea mai înalta pondere.

Cu referinta la structura cheltuielilor, putem observa cresteri importante la nivelul ,cheltuielilor de personal', ,plata marfurilor si serviciilor' si ,alimentatie', totusi putem atesta o descreștere substanțială a ponderii ,cheltuielilor capitale' (vezi Tabelul 1 si figura 3).

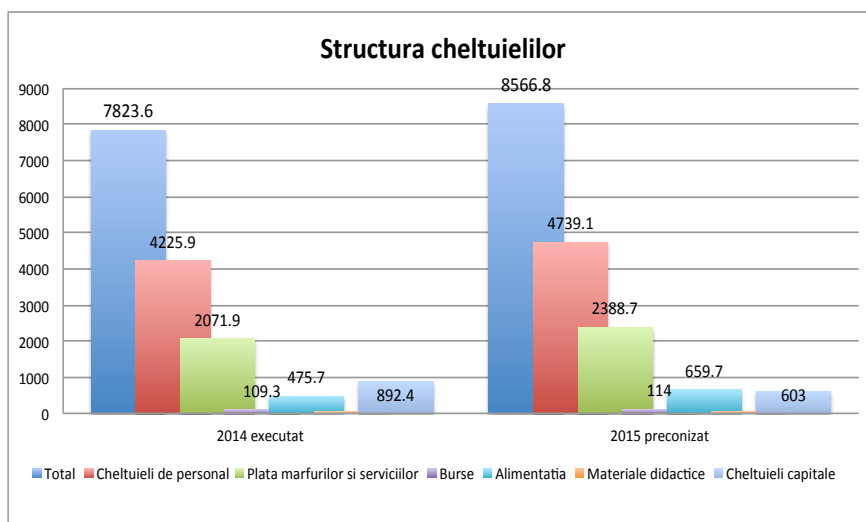
Tabel 1. Structura economica a cheltuielilor

	2014 executat Pondrea, %	2015 preconizat Pondrea, %	Cresterea, %	Modificarea, p.p
Total	100	100	9.5	
Cheltuieli de personal	54	55.3	12.1	1.3
Plata marfurilor si serviciilor	26.5	27.9	15.3	1.4
Burse	1.4	1.3	4.3	-0.1
Alimentatia	6.1	7.7	38.7	1.6
Materiale didactice	0.5	0.7	58.5	0.2
Cheltuieli capitale	11.4	7	-32.4	-4.4

Sursa: Bugetul pentru cetățeni

Cheltuielile capitale constituie o pondere de doar 7%, ceea ce corespunde unei mici parti din totalul instituțiilor de învățământ care necesita investitii capitale importante. Din datele sistemului de cartografiere a instituțiilor de învățământ rezultă că 41% din edificiile școlare necesită reparații capitale și că doar în 11,2% din ele pot fi construite rampe pentru accesul persoanelor cu posibilități locomotorii limitate. O problemă stringentă rămâne încălzirea edificiilor școlare, în special, a celor din localitățile rurale. Circa 29% din școli nu dispun de sisteme moderne de încălzire, fapt care are repercusiuni grave asupra procesului de învățământ în perioada rece a anului și asupra sănătății copiilor.

Figura 3

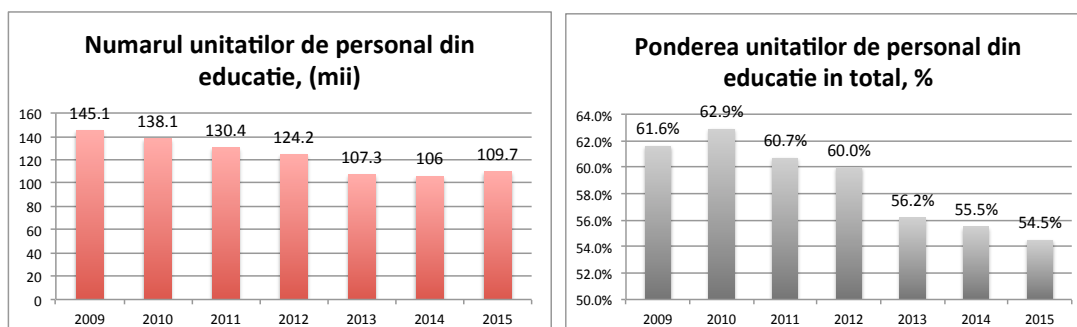

Sursa: Bugetul pentru cetățeni

Majoritatea școlilor nu au sistem centralizat de alimentare cu apă și bloc sanitar în încăpere. Posibilitatea de acoperire a investițiilor capitale necesare în acest sens este extrem de limitată în cazul prevederilor bugetului de stat pentru 2015. În totalul cheltuielilor capitale Fondul de Investiții Sociale din Moldova are ponderea majoră - 57,3% sau 191,0 mil. lei. Totuși, din surse externe vor fi efectuate alocații pentru lucrări de renovare a instituțiilor de educație primară și secundară generală din subordinea autorităților publice locale – în mărime de 110 mil lei. Aceste cheltuieli vor fi efectuate din contul împrumutului acordat de Banca Mondială în cadrul Proiectului „Reforma în educație”, pentru care Ministerul Educației va deține calitatea de investitor. Repartizarea acestor alocații și stabilirea obligațiilor părților urmează a fi efectuată de către Guvern.

De menționat că în urma reformelor efectuate și măsurilor de optimizare implementate, numărul angajaților din sectorul bugetar s-a diminuat cu 17885 unități în 2014 față de 2011, iar cel mai mare impact a fost condiționat de trecerea instituțiilor de învățământ superior la autonomia financiară. Din totalul de 201.1 mii unități de personal estimat în BPN pentru 2015, peste 54% sunt din sectorul educație, în scădere față de ultimii 5 ani. Astfel, în 2015 în educație vor fi circa 109.7 mii de unități de personal, din care circa 86% (94 mii unități) la bugetele unităților administrativ-teritoriale. Cu toate că tendința generală în anii 2012-2015 a fost de diminuare a numărului de personal în educație, pentru anul 2015 se prevede o majorare a acestuia (vezi figura 4). Acest lucru se datorează creării noilor instituții și extinderii unor servicii educaționale.

Figura 4

Comparativ cu suma cheltuielilor de personal executată pe anul 2014, creșterea este influențată, în principal, de implementarea măsurilor privind majorarea salariilor angajaților din sectorul bugetar în anul 2014, extinderea activității și ariei de acordare a serviciilor în domeniul educației, culturii și asistenței sociale, majorarea cheltuielilor salariale ce țin de instituirea unor noi instituții, precum și alte măsuri de optimizări și ajustări structurale.

Pentru anul în curs se prevede menținerea salariilor majorate începând cu 1 septembrie 2014 cu 20% a cadrelor didactice, acordarea suplimentului pentru dirigiență majorat cu 20%, sporului pentru grad științific de doctor și doctor habilitat majorat cu 300 lei și, respectiv cu 400 lei, sporului pentru vechime în muncă ajutoilor de educatori din grădinițe (în mediu 20 %); precum și acordarea sporului la salariu, în mărime de 1000 lei, pentru școlile din localitățile din raioanele de est.

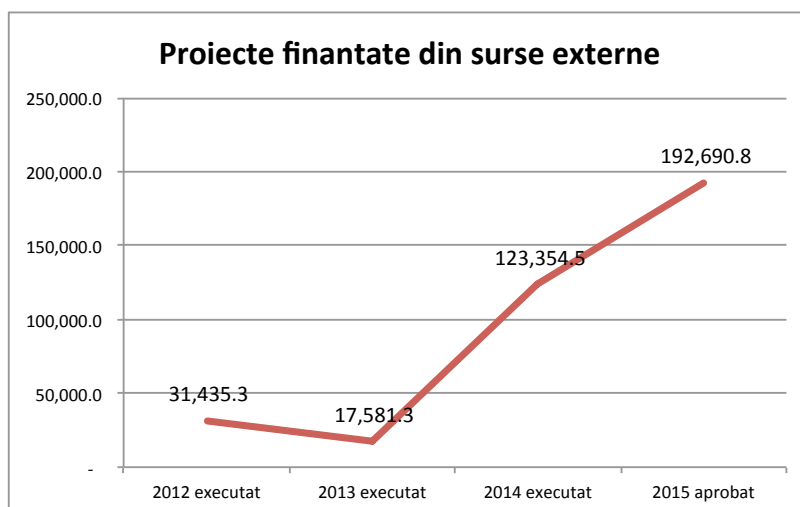
Salariul mediu pe unitate în educație este de 3102,4 lei, rămânând în continuare sub media din sectorul bugetar de 3694.8 lei. Acest nivel de salarizare rămâne unul inferior prognozei salariului mediu pe economie, în pofida măsurilor de majorare a salariilor din sectorul educație. Mărirea salariilor în educație rămâne a fi una din problemele stringente. Or, motivarea angajaților din acest sector este puternic influențată de remunerarea propusă. Corespunzător, unele din problemele importante ale domeniului educație ce țin de corupție, îmbătrânirea rapidă a profesiei, în mod special în mediul rural aceasta problema fiind simțită cel mai acut, precum și reducerea prestigiului profesiei, problemele respective nu se vor atenua în anul curent.

Cheltuielile se vor majora la fondul de manuale - de 2 ori (14,3 mil.lei), din cauza majorării titlurilor de manuale preconizate spre editare, în conformitate cu planul de asigurare cu manuale a elevilor din învățământul preuniversitar.

Având în vedere că din copilărie, prin adolescență este un moment important pentru dezvoltarea de comportamente sănătoase și stilul de viață, investiția în educația timpurie a copiilor în strânsă corelare cu investiția în educația parentală, obiective specifice prevăzute și în Strategia „Educația 2020”, pot avea un impact major și de lungă durată asupra elevării întregii societăți. Spre regret, deocamdată deși există standarde de dezvoltare a copiilor de la naștere până la 7 ani, standarde profesionale pentru cadrele didactice din educația timpurie, curriculum, ghiduri pentru educatori, un număr semnificativ de educatori, în special cei din mediul rural, nu le pot aplica corect în proiectarea activității educaționale, ceea ce afectează calitatea educației timpurii. Atât în cazul organizării programelor centralizate de instruire și/sau mentorate la locul de muncă pentru educatorii implicați în educația timpurie, dar și pentru ridicarea nivelului educației parentale deocamdata nu am reușit să identificăm anumite cheltuieli planificate în acest sens din bugetul pentru 2015.

În ultimii doi ani a crescut substanțial mărimea proiectelor finanțate din surse externe în domeniul educație, pentru anul curent fiind planificată suma de 192 690,8 mii lei ceea ce reprezintă 2,3% din total cheltuieli pentru domeniul educație din bugetul de stat pentru 2015 (vezi figura 5).

Figura 5

Sursa: Nota informativa la proiectul legii BPN 2015 si CBTM 2015-2017

De mentionat ca, 6 786,1 mii lei sau 3,5% din suma totala a surselor externe atrase reprezinta de fapt credite externe si sunt orientate pentru finantarea proiectului "Reforma învățămîntului în Republica Moldova". O asistenta importanta va fi acordata de Guvernul României prin intermediul proiectului „Programul de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova”, suma grantului extern constituind 185 904,7 mii lei.

Concluzii

Discrepanțele dintre mediul rural și cel urban, precum și problemele legate de excluziunea socială continuă să persiste în domeniul educație, iar mărimea salariilor în educație continua sa fie o provocare care deocamdata nu este soluționata. Corespunzător motivarea angajaților din acest sector continua sa fie puternic influentata de remunerarea propusa. Unele din problemele importante ale domeniului educatie ce tin de coruptie, imbatranirea rapida a profesiei, in mod special in mediul rural aceasta problema fiind simtita cel mai acut, precum si reducerea prestigiului profesiei, problemele respective nu se vor atenua in anul curent.